

KANÁSZ VIKTOR

SZENT LÁSZLÓ EMLÉKEZETE NAGYKANIZSÁN ÉS KÖRNYÉKÉN

KIVONAT: Jelen tanulmányban Szent László öröksége nagykanizsai és Kanizsa-környéki, azaz délkelet-zalai és délnyugat-somogyi emlékezetét mutatom be röviden. Szent László nagykanizsai emlékezete a 18. század elejétől kezdve dokumentálható. Innentől kezdve tisztelete folyamatosan jelen van a katolikus közösség életében, s még kanizsai vonatkozású monda is fennmaradt a 18. századból. Emlékének több képzőművészeti alkotás: szobor, üvegablak, harang is emléket állít(ott). A szent király alakja nemcsak a régmúlt századok embereit érdekelte, az elmúlt évtizedekben is több, hozzá köthető alkotás került felállításra a Kanizsa környéki falvakban. Emellett két templom, a nagyrecsei és az őrtilosi is a nevét viseli. Annak ellenére, hogy a 18. századtól folyamatos és sokrétű az emlékezete a városban és környékén, Szent László kultusza sem a kanizsai történelmi emlékezetet, sem pedig az egyházi ikonográfiát nem uralja. Míg a 19. század második feléig elsősorban a szentsége került előtérbe, ezt követően a világi, történelmi megítélése, mint jeles magyar történelmi személyiség is egyre hangsúlyosabbá vált, s napjainkban a templomok mellett a profán terekben is előszeretettel ábrázolják.

KULCSSZAVAK: Szent László, Zala vármegye, Nagykanizsa, történelmi emlékezet, szenttisztelet

VIKTOR KANÁSZ

Commemoration of St. László in and around Nagykanizsa

ABSTRACT: In this paper, I will briefly present the memory of the legacy of Saint László in Nagykanizsa and the surrounding area of Kanizsa, i.e., in South-Eastern Zala and South-Western Somogy Counties. The memory of

Saint László in Nagykanizsa is documented from the beginning of the 18th century. From that time on, his veneration has been a constant presence in the life of the Catholic community, and even a Kanizsa-related saga from the 18th century has survived. His memory is commemorated in several works of art: statues, glass windows, bells, etc. The figure of the holy king was not only a subject of interest to people of past centuries, but in recent decades several artworks related to him have been erected in villages around Kanizsa. In addition, two churches, the church of Nagyrécse and the church of Őrtilos, bear his name. Despite the fact that his memory has been continuous and diverse in the city and its surroundings since the 18th century, the cult of Saint László has not dominated either the historical memory of Kanizsa or the religious iconography. While until the second half of the 19th century his saintliness was in the foreground, his secular, historical image as a prominent Hungarian historical figure became increasingly prominent, and today he is also frequently depicted in profane places in addition to churches.

KEY WORDS: St. László, Zala county, Nagykanizsa, historical memory, veneration

---

„Téged dicsérnek szent zsolozsmával papok, diákok és városnépek”,¹ szól a 15–16. század fordulójáról fennmaradt híres Szent László-ének egyik ismert versszaka. Bár e sorok a szent király városára, Váradra vonatkoztak, az ország délnyugati felében lévő Nagykanizsára és környékére is igaznak tekinthetők, ugyanis az elmúlt három évszázad során Szent László emlékezete az egyházi életben, az oktatásban és a profán közegben is gyökeret vert. Jelen tanulmányban tehát Szent László öröksége nagykanizsai és Kanizsa környéki, azaz délkelet-zalai és délnyugat somogyi emlékezetét mutatom be röviden.²

---

1 Gerézdi 1962, 162.

2 A szakirodalom Szent László nagykanizsai és Zala vármegyei emlékezetével még nem foglalkozott, viszont Szent István zalai ikonográfiájáról már született tanulmány. Kostyál 1992.

Szent László emlékezete Nagykanizsán

A jezsuita kezdetek

A középkori és 16. századi Kanizsa egyházi életét áttekintve nem ismerünk korabeli adatot Szent László tiszteletéről, emlékezetéről.³ Az első ilyen jellegű források a vár 1690. évi visszafoglalása utáni évekből maradtak fenn. Kanizsa keresztény kézre kerülésekor új plébániát szerveztek, és az erődítményen belül egy mecsetet templommá alakítottak át Mária mennybevételének tiszteletére.⁴ E plébániát egészen a vár 1702-es lerombolásáig a jezsuita rend vezette. A jezsuiták e bő évtized alatt komoly missziós munkát folytattak, s több módszerrel igyekeztek Szent László kultuszát meghonosítani. Ennek egyik látványos jele volt, hogy az oltár mellé két oldalról Szent István és Szent László szobrát helyezték. A párnán koronát és jogart tartó Szent Istvánt, valamint egy pajzson a sisakját és a kardját tartó Szent Lászlót 1702-ben, a plébániatemplom búcsújakor állítottak fel.⁵ Emellett a plébánia rendelkezett a szent királyokat: Szent Istvánt, Szent Imrét és Szent Lászlót ábrázoló körmeneti zászlókkal is.

A jezsuita atyák ezen kívül az évek alatt több ezer hívőt megmozgató zarándoklatokat is szerveztek minden év június 27-én, Szent László ünnepén a vármegye egyik legismertebb búcsújáró kegyhelyére, az északkelet zalai Búcsúszentlászlóra, amiben feltételezhetően a későbbiekben ismertetett kanizsai vonatkozású legenda is szerepet játszhatott. Mivel a két település közel 40 km-re van egymástól, a – jezsuita beszámolók szerint – 1000–1500 zarándok három nap alatt tette meg oda-vissza az utat, miközben Hahóton vagy Zalaszentbalázson éjszakáztak.⁶ A jezsuiták 1702-es távozását követően sem tűnt el teljesen e hagyomány, sőt még 1936-ban is szerveztek a kanizsai ferencesek Búcsúszentlászlóra zarándoklatot, mely alkalomból szeptember 8-án Czírfusz

3 Vándor 1994.; Kanász 2018.; Kanász 2021.

4 Rózsa 1993.

5 Takács–Pfeiffer 2001, I. 484.; Kéring 2006, 311.; Siptár 2019, 142., 149.

6 Siptár 2019, 144.

Viktorin ferences plébános vezetésével XI. Piusz pápának a budapesti nuncia-túrán keresztül hódoló táviratot is küldtek.⁷

Ferences örökség

Az 1950 előtt a ferences rend által vezetett alsóvárosi Szent József-plébánia-templomban több mellékoltárt is felállítottak a 18. században. Ezek közül a templom bal oldalán lévő leghátsó oldalkápolnában kapott helyet a Pádúai Szent Antal-oltár, melynek jobb oldalát egy korabeli Szent László-szobor díszíti. Az aranyozott, sujtásos barokk mentét viselő alkotás érdekessége, hogy a bal kezében nem egy harci bárdot, hanem csupán egy kicsiny szekercét tart.

Az oltárt 1748-ban a kanizsai szűrszabók céhe állíttatta.⁸ Ikonográfiai programját erősen átítatja a ferences szellemiség: Pádúai Szent Antal a rend egyik legismertebb szentjeként került az oltárra, a bal oldalán helyet kapó Szent IX. Lajos francia király a ferences harmadrend ismert tagja volt, míg Szent Lászlóban pedig a kanizsai ferencesek provinciájának, a lovagkirályról elnevezett ladiszlaita rendtartománynak a névadóját tisztelhetjük. Ez az elrendezés azért is különleges, mert ez esetben László nem az Árpád-házi szentek jól ismert sorában jelenik meg, hanem a rendtartomány védőszentjeként kapott helyet.⁹

A 20. század első felében tisztelete újabb megnyilvánulásának is tanúi lehetünk. A templom tornyába 1926-ban Szlezák Lászlóval négy új harangot öntettek, melyeket Szent Józsefről, Assisi Szent Ferencről, Szent Erzsébetről, s – egy három mázsás harangot pedig – Szent Lászlóról neveztek el.¹⁰ Végül meg kell említeni, hogy nemcsak a harang szava emlékeztethette a híveket a szent királyra, hanem például 1938. január elsején a szentmisén felcsendült Halmos László zeneszerző Szent László miséje is.¹¹

7 „A nagykanizsai katolikusság búcsúszentlászlói zarándoklata alkalmával tartott nagygyűlésen törhetetlen hűségét és fiúi hódolatát tolmácsolja Őszentségének és válaszát kéri” AAV Nunz. Ungheria, busta 52., fasc. 7. ff. 501–502.; Tóth–Tusor 2016, 270.

8 Takács–Pfeiffer 2001, I. 122.

9 Horváth–Kostyál 1992, 16.; Bálint–Kostyál 2018, 21., 61. A templomról még: Kéringér 2006, 302–314. A Szent László-ábrázolásokról: Kerny 2018.

10 Tarnóczky 2020, 112.

11 *Zalai Közlöny*, 78. (1938) 1. sz. 6.

Szent László nemesei és a kanizsai basa megtérése

Szent László kanizsai emlékezetéhez tartozik két, a városhoz köthető történet is: a kanizsai basa megtéréseinek és Szent László nemeseknek mondája. Ennek köszönhetően a Szent Lászlóról szóló, különösen gazdag mondanévkör és néphagyomány tud nagykanizsai vonatkozásról is.

Az első legenda szerint a súlyosan megbetegedett kanizsai basa hallott a búcsúszentlászlói kegyhelyről, s elküldötte egyik keresztény foglyát, hogy imádkozzon a gyógyulásáért. Mivel a basa csodálatos módon fel is épült, megkeresztelkedett, a rabot pedig szabadon engedte. Pajzsát és kardját hálából a búcsúszentlászlói kápolna falára akasztotta, amit még a 19. században is látni véltek. Ennek a történetnek állít emléket a templom Roskovics Ignác által festett oltárképe, amelyen Szent László előtt megjelenik a kanizsai basa, akit az egykori rab ajánl a király oltalmába.¹²

A másik ritka, s csak a Nyugat-Dunántúlon fellelhető monda legelső ismert említése 1742-ből származik: a jezsuita Podlusányi Zsigmond *De rebus gestis Hungariae regum* című művében örökítette meg a történetet: Szent László kocsin Kanizsa felé utazott, amikor is mély álomba merült, miközben a kocsi kerekéből kiesett és elveszett a kerékszög. Mikor kiderült, hogy nincs kéznél másik kerékszög, a környékbeli Balázs jobbágy az ujját tette be a szög helyébe, s így még egy holdnyi távolságot meg tudtak tenni. Balázst és társait a király iránti hűségéért és odaadásáért cserébe szabaddá tette a király, és sok földet adott neki.¹³ 1751-ben a szintén jezsuita Szegedi János közölte e történet egy

12 Bálint 1977.

13 „Ide (t. i. Dalmáciába) tett második útjáról eleink hagyományából a következőket tudjuk: midőn kocsin Kanizsa felé ment, a jámbor királyt olyan mély álom fogta el, hogy a göröngyös úton zörgő kerek zaját nem hallotta. A kerékből egyszerre kiesett a kerékszög s el is vezett; a véletlen esetet a király szolgálai nem vették rögtön észre, de nem is volt kéznél másik kerékszög, hogy helyébe tenni lehessen. Ekkor Balázs, arra a vidékre való jobbágy, a szög helyébe az ujját tette s a lötyögő kereket visszatartotta a kieséstől annyi ideig, a míg egy hold föld hosszágig mentek. Balázs, többi jobbágytársával, a király iránt tanúsított hűsége és törhetetlen odaadása jutalmul szabaddá lett s annyi földet kapott, a mennyit lóháton több órán át körüljárhatott[...]” Tolnai 1904. 233.; Podlusányi 1742, 35–37.; Podhradczky 1836, 47–48.; Magyar 1998, 144.; Magyar 2000, 95. A Szent László-legendák kezdeteiről legújabbban: Szovák 2021.

másik változatát.¹⁴ Talán innen merítette az ötletet a délibábos történetírás helyi képviselője, a kanizsai Thaly Kálmán, Balogh János a sok hamisítást tartalmazó, 1896-os hadtörténeti könyve írásakor, amiben megemlíttette, hogy Szent László többször tartózkodott Kanizsán: „Salamon király által behívott kunok elleni küzdelmek és Zolámir, Horvát, Tót és Dalmátország királyának, szent László sógorának elhunytá folytán, ezeknek magyarországhoz [sic!] való kapcsolása érdekében tett utazásai alkalmával az 1086–1095-iki évek közötti időkből szent László király díszes kíséretével a nagykanizsai várban – mint nevezetes erődben – többször megfordult. Egy ily alkalommal, a környékbeli károsult szegény nép, Póth vagy Both nevű szentgyörgyvári rabló lovagot, szünni nem akaró rablási és egyéb folytonos gonoszságaiért a királynak bepanaszolta, ki a vádlottat éjnek idején meglepetve, várában elfogatta és Salamon mellé – kinek egyébként hű lovagja volt – a visegrádi várba – de nem ugyanegy toronyba – záratta.”¹⁵ A történet minden valószínűség szerint kitaláció. Ezt sugallja az a tény is, hogy Kanizsa első ismert említése jóval Szent László 1095-ös halála utánról, 1245-ből származik. Az eset nem mondható Balognál egyedinek, többek közt Hunyadi Lászlót és Mátyást is hasonlóképpen „vendégeltette meg” a kanizsai várban.¹⁶

14 „Vannak Zala megyében (amelyben kétezeröttszáznál több család nemességét külön bíróság előtt néhány évvel ezelőtt kimutatta) nem messze Kanizsától sokan, Szent László nemeseinek hívják őket, akik állítólag a következő eset alkalmával lettek nemesekké. Midőn a király húga látogatására Dalmáciaiba utazott, egy paraszt észrevette, hogy a király kocsijának kerékszege kiesik s helyébe ujját tette s így egy hold földnyi távolságon megövtá a királyt a földöléstől. Mikor a jószágos király ezt észrevette, bámulta a készséges ember derék és hűséges gondosságát és felszólította, hogy kérjen valami kegyet tőle. Ez erre (valószínűleg jobbagyártársainak biztatására) azt kérte, hogy a király tegye annak a községnek lakosait mind nemesekké s adjon nekik annyi földterületet, a mennyit néhány óra alatt körüllovagolhat. László kegyesen megadta a kérelmet s kárpótlást fizetvén az előbbi birtokosoknak, az ő teremtményeit ajándékozta meg a földbirtokkal.” Tolnai 1904, 233–234. Podhradczky 1836, 48.; A mondának van búcsúszentlászlói és porrogszentkirályi változata is. Magyar 2000, 95–96.; Kerny 2018, 416–417. Emellett a 19. század végétől többször felbukkan az országos sajtóban is, pl. *Hazánk*, 6. (1899) 119. sz. (1899. május 19.) 11.; *Az Én Ujságom*, 21. (1910) 25. sz. 418.; *Kis Dongó*, 14. (1953) 14. sz. 8.; *Új Európa*, 14. (1975) 4. sz. 27.; *Határőr*, 48. (1993) 24. sz. 24.

15 Balogh 1896, 36.

16 Kanász 2014.

A Szentháromság-szobor

A város legrégebbi köztéri alkotása a 18. század második feléből származó Szentháromság-szobor. E szobrok állítása a barokk katolicizmus egyik jellegzetes megnyilvánulása. Jelenleg az Erzsébet tér északi oldalán álló alkotást 1758-ban Inkey Boldizsár zalai alispán Grácban készítette, s felirata szerint 1773-ban avatták fel.¹⁷

Az emlékmű közepén a Szentháromság egy pillér tetején trónol, a lábazon előttük Szűz Mária térdel, körülötte pedig önálló szoborként Keresztelő Szent János, Páduai Szent Antal, valamint Szent István, Imre herceg és Szent László kapott helyet. A szent király vértben és köpenyben, aranyozott koronával a fején látható a köemlvényen. Attribútuma, a bárd nem látható sem a kezében, sem a derekán, kilétét a szobor alján lévő felirat árulja el. A szoborról, s vele együtt Szent László alakjáról a Magyar Éremgyűjtők Egyesületének Nagykanizsai Csoportja emlékérmét is kiadott 1995-ben a város első ismert írásos említésének 750. évfordulója alkalmából.¹⁸

A Szent László Cserkészcsapat

Nagykanizsát a 19. század második felétől a 20. század közepéig különösen aktív egyesületi élet jellemezte. A különböző zenei, ifjúsági, karitatív, vallásos stb. körök és egyesületek több esetben egy-egy nevesebb történelmi személyiség vagy szent nevét vették fel, helyi kötődése miatt különösen kedvelt volt Zrínyi Miklós.¹⁹ Szent Lászlót egy esetben választották névadójuknak, mégpedig a cserkészek, így alakult meg 1923-ban a Kereskedelmi és Munkás Ifjak 77. számú Szent László Cserkészcsapata. A csapat a cserkészlet 1948-as országos

17 Inkey Boldizsárról: Károlyi 2013, 28–58.; „Kanizsai piaczon egy ékes statuát a Szentháromság tiszteletére emeltetett.” Károlyi 2013, 36.; Halis 1899, 52.; Kostyál 2006, 350–351. A szobor eredetileg is a város főterén, (az akkor Piac térnek hívott) Erzsébet téren állt. A későbbiekben többször átköltöztették, 1934-től a városi kórház melletti parkban állt, és az elmúlt időszakban került vissza az eredeti helyére. Lovrencsics 1997, 33–40.; Rikli 1999, 300.; Kaposi 2006, 82.

18 Róber 2013, 64.

19 Vö. Kanász 2020, 100. Bár a városban több kórust és zenekart is egy-egy szentről (pl. Szent Cecília, Szent Ferenc, Szent Ilona, Szent Imre és Szent József) neveztek el, de ezek között sem találunk Szent Lászlót. Vö. Kocsis 2022, 156–158.

felosztatásáig fennállt, és aktívan, programok sokaságával vett részt a város kulturális és sportéletében.²⁰ Végül, ha a város cégeit és boltjait vesszük sorra, az 1940-es években találunk egy rövid ideig, az 1940-es évek első felében működő Szent László cukorkaüzemet.²¹

A felsővárosi Jézus Szíve plébániatemplom harangja és üvegablaka

A felsővárosi Jézus Szíve templom számára 1925-ben öntettek négy új harangot Szlezák Lászlóval. Az új nagyharangra István király, a másik háromra pedig Szent József, Szűz Mária és Szent László ábrázolása került. Utóbbi felirata is ismert: „Hithűség, becsület, kard Tette nagygyá a hont és a magyart.”²² A harangot a második világháború során elvitték és beolvasztották,²³ azonban egy másik, a lovagkirályt ábrázoló alkotás a mai napig megmaradt.

Az 1941-es bővítésekor új, díszes üvegablakok készültek a templom számára. A Palka József üvegfestő mester műhelyéből származó alkotásokon több magyar szent is megtalálható. Közöttük kapott helyet Szent Imre balján a templom déli oldalán Szent László alakja is. A palástot és láncinget viselő király mellkasán az Árpád-sávós címer kapott helyet, két kezével pedig egy csatabárdra támaszkodik. Az üvegablak érdekessége, hogy az alján nemcsak az adományozót, hanem annak apropóját is feltüntették: „A Nagykanizsai Honvédek Erdélyi bevonulásának emlékére 1940. szept. 5–13. A Nagykanizsai Keresztény Jótékony Nőegylet adománya.” A feliratot egy heraldikai díszítéssel is ellátták, a szöveg fölül ugyanis Erdély címerét helyezték el, ezzel utalva Szent László erdélyi és nagyváradi kötődésére.²⁴

20 A cserkészcsapat történetét a cserkésznapló alapján feldolgozta: HIVK VII/65. Továbbá: *Zalai Közlöny*, 65. (1925) 154. sz. (1925. július 12.) 3., Barbarits 1929, 284.; Poredus 1930, 10–12.; Ortutay 1935, 9.; Rikli 1999, 53–54.

21 *Zalai Közlöny*, 62. (1942) 240. sz. (1942. augusztus 28.) 4.; Tarnóczky 2020, 543.

22 Tarnóczky 2020, 659.

23 *Új Szív. A nagykanizsai Jézus Szíve Római Katolikus Plébánia hivatalos lapja*, (2020) 2. sz. 8. Az adatért a Nagykanizsai Jézus Szíve Plébánia világi elnökének, dr. Pataki Zsoltnak tartozom köszönettel.

24 A kanizsai honvédek erdélyi tevékenységéről: Molnár–Szabó 2015.; Babucs 2020, 57–58., 65. A Nőegyletről: Bósze 2014, 630.

Szent László emlékezete Kanizsa környékén

A Nagykanizsához csatolt falvakban, valamint a környező délkelet-zalai és délnyugat-somogyi településeken is több helyen felfedezhetők Szent László emlékezetének, tiszteletének nyomai. Középkori tiszteletéről elsősorban a településnevek árulkodnak: A régióban sok szentről nevezett település található, pl. Szentmiklós (Miklósfa), Pogányszentpéter, Szentbalázs, etc. Köztük ott a Kanizsától északra fekvő Pusztaszentlászló viseli a középkor századaitól kezdve a király nevét, illetve meg kell említeni Búcsúszentlászlót is, ami már egyértelműen Egerszeg vonzáskörzetébe tartozik, de a Kanizsára gyakorolt hatása, mint majd látható lesz, különösen erős.

A lovagkirály tiszteletének jelenlegi két legfontosabb helye a nagyrecsei és az őrtilosi római katolikus templomok, melyek patrocíniumául Szent Lászlót választották. Az 1870-ben felszentelt nagyrecsei templomot a térség későbbi országgyűlési képviselője, Inkey László építtette, oltárképét pedig Orlay Petrich Soma festette.²⁵ A kép azt a mondabeli pillanatot ábrázolja, amikor Szent László vizet fakaszt a sziklából. A festmény érdekessége, hogy a festő Inkey Lászlóról mintázta Szent László arcát. Az oltárképet a 20. század második felében eladták a Veszprémi Egyházmegyei Múzeumnak, s csak 2002-ben került vissza a templomba.²⁶ A 20. század második felében épült őrtilosi templom oltárképén a kardját keresztként magasba emelő Szent László látható, körötte vitézeivel és munkásokkal, felette pedig az angyalok körében a mennyei trónon ülő Szűz Máriával.²⁷

A mai Nagykanizsán és környékén több olyan templom is található, amelynek bár nem Szent László a titulusa, mégis valamilyen formában megtalálható a szent király a templom ikonográfiai programjában. A kiskanizsai Sárlos Boldogasszony-templom kupolát díszítő freskóján Szent István híres koronafelajánlási jelenete látszódik. Az 1962-ben készült alkotáson Szent István,

25 Károlyi 2013, 67., 162–164.

26 Károlyi 2013, 164–165. Ezúton köszönöm Somogyi Imre plébános szíves segítségét.

27 Órtiloson a helyi mondák is megőrizték Szent László alakját. Eperjessy 2009, 26., 56.

Imre, Gellért, Erzsébet és Margit mellett Szent László is megjelenik Szűz Mária jobbján.²⁸ A Nagykanizsához csatolt másik településen, Bajcsán 1997-ben épült a Magyarok Nagyasszonya templom, melynek oltárképét Závory Zoltán festőművész készítette. A festményen az Árpád-házi szentek között szintén megtalálható László király.²⁹

Kanizsa mai területét elhagyva több Szent László alakját megörökítő képzőművészeti alkotást találunk. A 18. század első felében épült homokkomáromi római katolikus templom a régió egyik legfontosabb búcsújáró helye.³⁰ A templomot az 1930-as évek végén renoválták Batthyány-Strattmann László kegyúr költségén. Többek közt ekkor festette meg Medveczky Jenő a templom bal oldali mennyezetén a Szent László-mondakör egyik legismertebb, és legkönnyebben ábrázolható, s emiatt (is) népszerű történetét, mikor is a király bárdjával vizet fakaszt szomjazó katonái számára a sziklából.³¹

A pusztaszentlászlói Nagyboldogasszony-templom oltárának jobb oldalán egy bárdot és pajzsot tartó Szent László szobor kapott helyet, míg Bánokszentgyörgyön a Szent György-oltárkép bal oldalán Szent László bárdot tartó alakja látható. A sormási Szent Rókus-templomban a 18. századi főoltár mellett, bal oldalt Szent György, jobb oldalt pedig egy uralkodó szobra kapott helyet, aki kezében jogart és országalmát tart, oldalán pedig kardot hord. A szobor Szent Istvánra és Szent Lászlóra is ráillik, mivel azonban a másik szobor, Szent György lovagszentet ábrázolja, az oltár ikonográfiai programjába jobban beleillene a másik lovagszent, Szent László, mintsem István, ezért őt valószínűsíthetjük a koronás főben. E templom egyedi ötvös-kincse a feltehetően a múlt század első felében készült magyar szentek kelyhe, melyen Szent István, Erzsébet és Margit mellett Szent László látható.³²

A murakeresztúri Szent Kereszt felmagasztalása templomban Csóthi Géza plébános jóvoltából egy díszes üvegablak állít emléket a királynak, melyen

28 Horváth–Kunics 2020, 51., 57.

29 Bakonyi–Deregi 2008, 72.

30 Takács–Pfeiffer 2001, I. 126–129., 282–287.

31 Balla 2003, 11. A legendáról és ábrázolásáról: Lukácsi 2018, 59–60. A homokkomáromi festmény érdekessége, hogy Szűz Mária alakja is megjelenik a háttérben.

32 Ezúton köszönöm Heiter Robert Gottfried szepetneki plébánosnak az információkat.

Szent László Jézus és Mária monogramjával a mellkasán, a jól ismert bárdot tartva látható.³³ Az újudvari Havas Boldogasszony-templom üveglakain is az Árpád-házi szentek kaptak helyet, köztük a bárd helyett kardot tartó, a herma vonásait viselő Szent László.

Nemcsak szakrális térben fedezhető fel Kanizsa környékén Szent László alakja. A várostól 23 km-re fekvő Pusztaszentlászló már az Árpád-kor óta nevében viseli a szent királyt. A győri herma mintájára Márkus Péter készített 2010-ben szobrot a templom mellett álló Millennium-parkba. Emellett ugyanebben az évben itt tarották a Kárpát-medencei Szent László nevű települések 15. találkozóját is. E szobron kívül Borsfán,³⁴ illetve Homokkomáromban található még a templomhoz vezető út jobb oldalán lévő szoborparkban egy 2013-ban felavatott Szent László-szobor,³⁵ valamint a szomszédos Fűzvölgyön 2014-ben állították fel Boa Endre letenyei fafaragó művész szintén a szent királyt ábrázoló faszobrát.³⁶

Kanizsa másik oldalán található Iharos település, ahol a templomkertben 2009-ben avatták fel Major Lajos vonyarcvashegyi szobrász fából készült életnagyságú Szent László-szobrát. Kanizsa környékén jelenleg e településen működik az egyetlen olyan szervezet, amely a király nevét viseli: a 2000-ben alakult Szent László Király Lovagrend.³⁷ Emellett a település 2000 óta évente megtartja a Szent László Napok című rendezvényét is.

Továbbá köztereket is neveztek el a királyról, például a zalakarosi katolikus plébániatemplom előtti tér napjainkban a lovagkirály nevét viseli. Végül egy falfestményt is meg kell említenünk: 2018-ban Nagyrécsén az egykori Inkey-kastélyban adtak át két falfestményt: a bárdot és pajzsot tartó Szent Lászlót, valamint a Nepomuki Szent Jánost ábrázoló alkotásokat, amelyeket Alexandre N. Osipov orosz festőművész készített.³⁸

33 Köszönöm az információkat Vaslabán Csaba Antal plébánosnak, valamint Kovácsné Kővágó Annának.

34 A borsfai szobrot Boa Endre és Bedi László készítették. *Zalai Hírlap*, 57. (2001) 205. sz. (2001. szeptember 3.) 7.

35 Az alkotást Tislér Zoltán, Csávás Csaba, Boa Endre, Bedi László és Sarkadi Antal készítette. *Zalai Hírlap*, 69. (2013) 193. sz. (2013. augusztus 19.) 12.

36 *Zalai Hírlap*, 70. (2014) 156. sz. (2014. július 7.) 4.

37 *Zalai Hírlap*, 71. (2015) 253. sz. (2015. október 29.) 4.

38 *Zalai Hírlap*, 74. (2018) 133. sz. (2018. június 11.) 6.

Amennyiben a Kanizsa környéki 18–20. századi népi vallásosság legjelentősebb gyűjteményét, a nagykanizsai Thúry György Múzeum néprajzi tárát vesszük szemügyre, azt tapasztalhatjuk, hogy Szent Lászlóval kapcsolatban nem tartalmaz érdemi forrást.³⁹ Mindez arra is rávilágít, hogy bár a király tisztelete a 18. századtól kezdve kontinuusnak tekinthető, a népi vallásosság elsősorban más szentek tiszteletét tartotta fontosnak.

Összegzés

Szent László nagykanizsai emlékezete a 18. század elejétől kezdve dokumentálható. Innentől kezdve tisztelete folyamatosan jelen van a katolikus közösség életében, s még kanizsai vonatkozású monda is maradt fenn a 18. századból. Emlékének több képzőművészeti alkotás: szobor, üvegablak, harang is emléket állít(ott).

A szent király alakja nemcsak a régmúlt századok embereit érdekelte, az elmúlt évtizedekben több, hozzá köthető művészeti alkotást, szobrot, festményt és üvegablakot avattak fel a Kanizsa környéki falvakban. A térségben egy a 19., valamint egy a 20. században épült templom, a nagyrécsei és az őrtilosi is a nevét viseli. Ábrázolásmódja az országos mintákat követi: technikától és korszaktól függetlenül általában bárd vagy bizonyos esetekben kard látható a kezében, fején pedig koronát visel. A templomokban, illetve az egyházi vonatkozású emlékműveken egy-egy kivételtől eltekintve alakját elsősorban az Árpád-házi szentek sorába helyezve, Szent István, Szent Imre, Szent Erzsébet és Szent Margit mellett ábrázolják. A hozzá köthető legendák közül pedig a vízfakasztás történetének bemutatása számít a legkedveltebbnek.

Annak ellenére, hogy a 18. századtól folyamatos és sokrétű az emlékezete a városban és környékén, Szent László kultusza sem a kanizsai történelmi emlékezetet, sem pedig az egyházi ikonográfiát nem uralja. Megítélésére ugyan-

---

39 Ezúton köszönöm az információt Gyanó Szilviának és Kunics Zsuzsannának.

akkor kettősség jellemző: míg a 19. század második feléig elsősorban a szentsége került előtérbe, ezt követően a világi, történelmi megítélése, mint jeles magyar történelmi személyiség is egyre hangsúlyosabbá vált, s napjainkban a templomok mellett a profán terekben is előszeretettel ábrázolják.

FORRÁSOK

- AAV Arch. Nunz. Ungheria** Archivio Apostolico Vaticano, (Città del Vaticano) A Budapesti Apostoli Nunciatúra levéltára
- HIVK VII/65.** Gábor Jenő: *A nagykanizsai iparostanonciskola és a 77. Szent László cserkészcsapatának története.* é.n. h.n. [kézirat] Halis István Városi Könyvtár (Nagykanizsa), 908.1 H 59., VII/65.

HIVATKOZOTT IRODALOM

- Babucs 2020.** Babucs Zoltán: *Hazatért Nagyvárad! (1940. szeptember 6.).* Heraldika Kiadó, Budapest, 2020.
- Bakonyi–Deregi 2008.** Bakonyi Erzsébet – Deregi László: *Templomok, kápolnák, keresztek Nagykanizsán.* Informatika Kiadó, Nagykanizsa, 2008.
- Bálint 1977.** Bálint Sándor: *Búcsúszentlászló. Új Ember, 33. (1977) 36. (1626.) sz. 2.*
- Bálint–Kostyál 2018.** Bálint Pál – Kostyál László: *A Nagykanizsa-alsóvárosi ferences templom.* Szent József Plébánia, Nagykanizsa, 2018.
- Balla 2003.** Balla Lőrinc: *Homokkomárom.* Homokkomáromi Római Katolikus Egyházközség, Mindszent, 2003.
- Balogh 1896.** Balogh János: *Nagykanizsa város és vidékének hadtörténelmi leírása.* Nagykanizsa, 1896.
- Barbarits 1929.** Barbarits Lajos: *Nagykanizsa.* A Magyar Városok Monográfiája Kiadóhivatala, Budapest, 1929.
- Bősze 2014.** Bősze Sándor: *Egyesületek Nagykanizsán (1850–1945).* In: Kaposi Zoltán (szerk.): *Nagykanizsa városi monográfia III. (1850–1945).* Nagykanizsa Megyei Jogú Város Önkormányzata, Nagykanizsa 2014. 619–636.
- Eperjessy 2009.** Eperjessy Ernő: *Órtilosi hiedelmek és mondák.* Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutatóintézet, Budapest, 2009. (Folklór Archívum 21.)
- Gerézdi 1962.** Gerézdi Rabán: *A magyar világi líra kezdetei.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 1962. (Irodalomtörténeti könyvtár 7.)
- Halis 1899.** Halis István: *A ferencesrend kanizsai zárdája, tanulmány Kanizsa történetéből.* Nagykanizsa, 1899.

- Horváth–Kostyál 1992.** Dr. Horváth György – Kostyál László: *Nagykanizsai alsóvárosi templom*. Nagykanizsai Városvédő Egyesület Honismereti Köre, Nagykanizsa, [1992.]
- Horváth–Kunics 2020.** *Bemegyek szent templomodba. A hitélet hajdani emlékei és hagyományai Kiskanizsán*. A kötet anyagát gyűjtötte és szerkesztette: Horváth Jánosné – Kunics Zsuzsanna, Együtt Kiskanizsáért Egyesület, Nagykanizsa, 2020.
- Kanász 2014.** Kanász Viktor: A Hunyadi-fiúk Kanizsa várában? *Kanizsai Antológia*, 15. (2014) 165–169.
- Kanász 2018.** Kanász Viktor: Protestánsok és katolikusok a 16. századi Kanizsán. In: Karlinszky Balázs – Varga Tibor László (szerk.): *Folyamatosság és változás. Egyházszervezet és hitélet a veszprémi püspökség területén a 16–17. században*. Veszprémi Főegyházmegyei Levéltár, Veszprém, 2018. (A veszprémi egyházmegye múltjából 32.) 125–153.
- Kanász 2020.** Kanász Viktor: Kanizsa és a mohácsi csata. In: Haramza Márk – Kovaliczky Gergely – Bertók Gábor – Simon Béla – Galambos István – Türk Attila (szerk.): *Eke mentén, csata nyomában. A mohácsi csata kutatásának legújabb eredményei*. Martin Opitz Kiadó, Budapest, 2020. 93–105.
- Kanász 2021.** Kanász Viktor: Kanizsa egyházi topográfiája a késő középkorban és a kora újkorban. In: Karlinszky Balázs – Varga Tibor László (szerk.): „*Capella reginalis*”: *A veszprémi püspökség a középkorban*. Veszprémi Főegyházmegyei Levéltár, Veszprém, 2021. (A veszprémi egyházmegye múltjából 38.) 297–324.
- Kaposi 2006.** Kaposi Zoltán: Kanizsa történeti helyrajza (1690–1849). In: Lendvai Anna – Rózsa Miklós (szerk.): *Nagykanizsa városi monográfia. 2. Nagykanizsa Megyei Jogú Város Önkormányzata*, Nagykanizsa, 2006. 57–111.
- Károlyi 2013.** Károlyi Attila: *Inkey breviarium*. Nagykanizsa, 2013.
- Kéringér 2006.** Kéringér Mária: Nagykanizsa egyházai (1690–1848). In: Lendvai Anna – Rózsa Miklós (szerk.): *Nagykanizsa városi monográfia. 2. Nagykanizsa Megyei Jogú Város Önkormányzata*, Nagykanizsa, 2006. 293–340.
- Kerny 2000.** Kerny Terézia: Néhány dunántúli Szent László ábrázolásról. In: Miklósi-Sikes Csaba – Kerny Terézia (szerk.): *Szent László király emlékei a Dunántúlon. Tanulmányok*. Szent László Társaság, Sümeg, 2000. (Múzeumi Füzetek 11.) 69–88.

- Kerny 2018.** Kerny Terézia: *Uralkodók, királyi szentek. Válogatott ikonográfiai és kultusztörténeti tanulmányok.* MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Művészettörténeti Intézet, Budapest, 2018.
- Kocsis 2022.** Kocsis Katalin: *Nagykanizsa zenei lexikona.* Czupi Kiadó, Nagykanizsa, 2022.
- Kostyál 1992.** Kostyál László: Adatok a Szent István-ikonográfiához néhány zalai ábrázolás alapján. *Zalai Múzeum*, 4. (1992) 195–204.
- Kostyál 2006.** Kostyál László: Nagykanizsa művelődéstörténete (1690–1849). In: Lendvai Anna – Rózsa Miklós (szerk.): *Nagykanizsa városi monográfia.* 2. Nagykanizsa Megyei Jogú Város Önkormányzata, Nagykanizsa, 2006. 341–369.
- Lovrencsics 1997.** Lovrencsics Lajos: *A Kós Károly- és Podmaniczky-díjjal kitüntetett Nagykanizsai Városvédő Egyesület története 1987-1997.* Nagykanizsai Városvédő Egyesület, Nagykanizsa, 1997.
- Lukácsi 2018.** Lukácsi Zoltán: Szent László, a vízfakasztó. *Honismeret*, 48. (2018) 5. sz. 54–60.
- Magyar 1998.** Magyar Zoltán: *Szent László a magyar néphagyományban.* Osiris Kiadó, Budapest, 1998.
- Magyar 2000.** Magyar Zoltán: Szent László-hagyományok a Dunántúlon. In: Miklósi-Sikes Csaba – Kerny Terézia (szerk.): *Szent László király emlékei a Dunántúlon. Tanulmányok.* Szent László Társaság, Sümeg, 2000. (Múzeumi Füzetek 11.) 89–117.
- Molnár–Szabó 2015.** Molnár András – Szabó Péter: *Zalai honvédek Erdélyben. Dokumentumok a magyar királyi 9. honvéd önálló gyalogdandár mozgásáról és észak-erdélyi bevonulásáról, 1940.* Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltár, Zalaegerszeg, 2015.
- Ortutay 1935.** Nagykanizsa M. *Város államilag segélyezett Fiu- és Leány Iparos-tanonciskolájának Értesítője az 1934–35. iskolai évről.* Közli: Ortutay Gyula, Nagykanizsa, 1935.
- Podhradczky 1836.** Podhradczky József: *Szent László királynak és viselt dolgainak históriája. 1–2.* Buda, 1836.
- Podlusáni 1742.** D. J. Sigismundus Podlusáni de Balásh: *De rebus gestis Hungariae regum.* Jaurini, 1742.

- Poredus 1930.** *A Nagykanizsai Áll. Segélyezett Községi Szakirányú Iparos Fiu- és Leánytanonciskola Értesítője az 1929–30. tanévről.* Közli: Poredus Antal, Nagykanizsa, 1930.
- Róber 2013.** Róber László: *Jelvények, érmek, plakettek Nagykanizsa életéből.* Magyar Éremgyűjtők Egyesületének Nagykanizsai Csoportja, Nagykanizsa, 2013.
- Rózsa 1993.** Dr. Rózsa Miklós: *Kanizsa mecsetből kialakított plébániatemploma 1690-1700. között.* Nagykanizsai Városvédő Egyesület Honismereti Munkabizottsága, Nagykanizsa, 1993. (Nagykanizsai Honismereti Füzetek 6.)
- Rikli 1999.** *Kanizsai enciklopédia.* szerk. Rikli Ferenc, B. Z. Lapkiadó Kft., Nagykanizsa, 1999.
- Siptár 2019.** Siptár Dániel: A kanizsai jezsuita misszió a Litterae Annuae tükrében (1690–1702). In: Karlinszky Balázs – Varga Tibor László (szerk.): *Erőgyűjtés és újrakezdés. A veszprémi egyházmegye története a 17. században.* Veszprémi Főegyházmegyei Levéltár, Veszprém, 2019. (A veszprémi egyházmegye múltjából 33.) 129–166.
- Szovák 2021.** Szovák Kornél: A legendák László királya. In: Bódvai András (szerk.). *Szent László emlékkönyv.* Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Budapest, 2021. 58–79.
- Takács–Pfeiffer 2001.** P. Takács Ince OFM – Pfeiffer János: *Szent Ferenc fiai a veszprémi egyházmegyében a 17–18. században. 1–2.* Deák Ferenc Megyei Könyvtár, Pápa–Zalaegerszeg, 2001.
- Tarnóczky 2020.** Tarnóczky Attila: *Hol, Mi? Kanizsai házak és lakói.* Nagykanizsa, 2020. (<http://holmi.nagykar.hu/>, a letöltés időpontja: 2023. április 28.)
- Tolnai 1904.** Tolnai Vilmos: Karthago-féle birtokszerzési mondák. *Ethnographia*, 15. (1904) 233–234.
- Tóth–Tusor 2016.** Tóth Krisztina – Tusor Péter: *Inventarium Vaticanum I. A Budapesti Apostoli Nunciatura levéltára (1920–1939).* MTA-PPKE 'Lendület' Egyháztörténeti Kutatócsoport, Budapest–Róma, 2016. (Collectanea Vaticana Hungariae I/14.)
- Vándor 1994.** Vándor László: Kanizsa története a honfoglalástól a város török alóli felszabadulásáig. In: Béli József – Rózsa Miklós – Rózsáné Lendvai Anna (szerk.): *Nagykanizsa városi monográfia. 1.* Nagykanizsa Megyei Jogú Város Önkormányzata, Nagykanizsa, 1994. 215–424.

1. kép. Szent László szobra az alsóvárosi egykori ferences templomban (a szerző felvétele)

2-4. kép. Szent László szobra a Szentháromság-szobor részeként, valamint a szoborról készült emlékérem (a szerző felvételei)

5–6.kép. Szent László alakja a felsővárosi Jézus Szíve templom üvegablakán (a szerző felvételei)

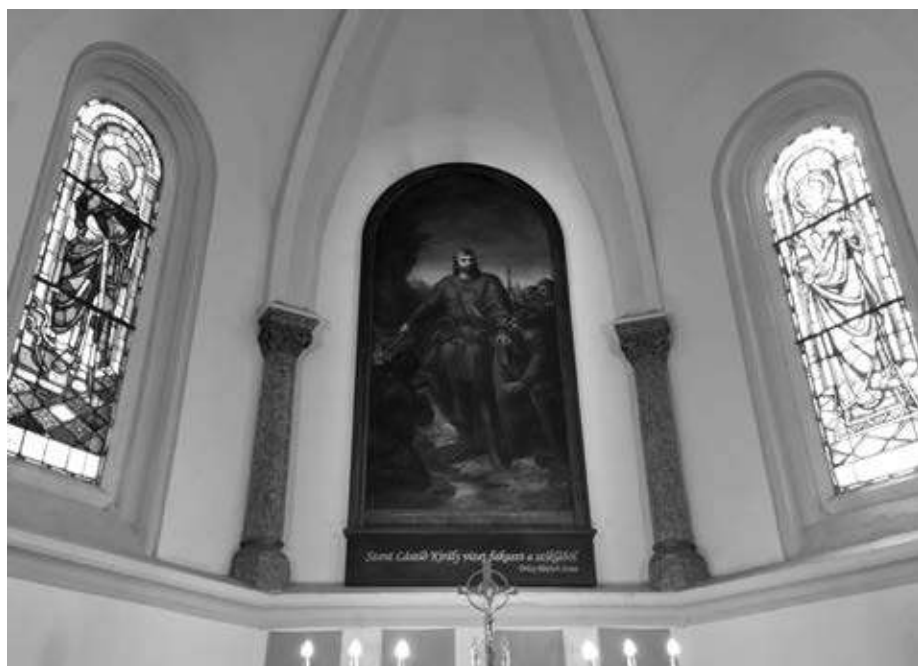

7. kép. Szent László (bal oldalt) a kiskanizsai Sarlós Boldogasszony-templom kupolát díszítő freskóján (a szerző felvétele)

8. kép. Szent László a bajcsai templom oltárképének jobb oldalán (a szerző felvétele)

9–10. kép. A nagyrécsei Szent László-templom, valamint az Orlay Petrics Soma által készített oltárkép (a szerző felvételei)

11–12. kép. Az órtiloszi Szent László-templom és az oltárkép (Kelei Kornél felvételei)

13. kép. A homokkomáromi templom festménye, melyen Szent László vizet fakaszt a sziklából (Balogh József felvétele)

14. kép. A feltehetően Szent Lászlót ábrázoló szobor a sormási templom oltárképének jobb oldalán (Kanász József felvétele)

15. kép. Az újudvari Havas Boldogasszony-templom Szent Lászlót ábrázoló üvegablaka (Kanász József felvétele)

16. kép. A murakeresztúri plébániatemplom Szent Lászlót ábrázoló üveglaka (Vaslabán Csaba plébános felvétele)

17. kép. Szent László szobra a bánokszentgyörgyi katolikus templomban (Kanász József felvétele)

18. kép. Szent László szobra Homokkomáromban (a szerző felvétele)

19. kép. Szent László pusztaszentlászlói szobra (a szerző felvétele)

20. kép. Alexandre N. Osipov festménye a nagyrecsei kastélyban (Németh Botond felvétele)

21. kép. Szent László szobra Borsfán (Kanász József felvétele)

22. kép.
A búcsúszentlászlói
templom oltárképe
(Bilkei Irén felvétele)